

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(шифр і назва спеціальності)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою банківської справи, протокол № 12 від 06.04.2016.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» є розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь та навичок їх практичного застосування шляхом виконання студентом сформульованих завдань.

У ході практичних занять здобувач набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з вирішення прикладних задач професійної діяльності.

Відповідно до програми навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» на практичні заняття відводиться 20 год. навчального часу.

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» проводяться у аудиторіях Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Проведення практичних занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

При підготовці до конкретного практичного заняття в межах виконання відповідного завдання (табл. 2.1) здобувачі формують доповідь, яка відповідає зазначеним викладачем вимогам, та презентують відповідні матеріали під час аудиторного заняття перед викладачем і аудиторією одногрупників.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання для практичних занять, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Перелік тем та завдань для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
Змістовий модуль I. Дослідження функціонування банківських систем різних країн						
1.	Тема 1. Структура та особливості організації банківських систем країн з розвинутою економікою	Вміти здійснювати дослідження функціонування грошово-кредитних систем різних країн, обирати методи регулювання та визначати доцільність викорис-	Семінар-дискусія за питаннями: 1. Особливості виникнення банківської діяльності. 2. Грошові реформи та їх види. Інструменти реалізації грошових	2	-	Основна: [1; 5]. Додаткова: [6; 8; 19]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
		тання інструментів центрального банку щодо управління попитом і пропозицією грошей в економіці за певних умов	реформ: практичний аспект для вітчизняної економіки. 3. Причини хронічної інфляції долару, починаючи з 1940 р. Особливості розвитку грошової системи США. 4. Особливості грошово-кредитної системи Великобританії" 5. Фінансовий голод японських корпорацій" та "Структура та функції кредитної системи Японії". Розв'язання практичного завдання: «Вплив грошових реформ на основні макроекономічні показники розвитку грошово-кредитної системи»			
2.	Тема 2. Національний банк України – центральний банк держави	Вміти визначати вплив регулятивної функції НБУ на методи управління банками, досліджувати організацію роботи НБУ з проблемними банками, розраховувати економічні нормативи регулювання діяльності банків, розраховувати розмір штрафів за невиконання економічних нормативів	Семінар-дискусія за питаннями: 1. Визначення, цілі і напрями діяльності НБУ. 2. Діалектика розвитку Національного банку України згідно діючого законодавства. 3. Еволюція грошово-кредитної політики НБУ, розвиток готівкового грошового обігу в Україні. 4. Механізм здійснення касового виконання бю-	4	-	Основна: [1; 3; 5]. Додаткова: [9 ;13]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
			<p>джету України.</p> <p>5. Роль НБУ в управлінні державним зовнішнім боргом.</p> <p>6. Валютний курс та фактори, які на нього впливають. Штрафні санкції за порушення валютного законодавства.</p> <p>Виконання завдання «Визначення обсягів рефінансування банків за кількісними та процентними тендерами центрального банку», «Визначення грошових агрегатів та кількості грошей, необхідних для безінфляційного обігу», «Визначення економічних нормативів банківської діяльності», «Визначення темпів зростання грошової маси за різними агрегатами США, Великобританії, Японії»</p>			
	<p>Тема 3. Дослідження функціонування платіжних систем на сучасному етапі їх розвитку</p>	<p>Здійснювати дослідження та розробляти рекомендації щодо удосконалення функціонування платіжної системи; вміти здійснювати дослідження зарубіжного досвіду організації платіжних систем та розробляти рекомендації</p>	<p>Семінар-дискусія за питаннями:</p> <p>1. Засоби обробки та передачі інформації в платіжних системах.</p> <p>2. Криптографічний захист інформації і системи розподілу ключів. Заходи щодо захисту інформації в платіжних системах.</p>	4	-	<p>Основна: [2-5]. Додаткова: [7; 12; 19]</p>

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
		щодо розвитку електронних розрахунків в Україні	<p>3. Технологія обміну платіжними документами та квитанціями в СЕП. Визначення оптимальної моделі обслуговування банків в СЕП та схеми проходження платежу для кожної з обраних моделей.</p> <p>4. Загальна структура та організація розрахунків в НСМЕП.</p> <p>5. Структура платіжної системи УкрКарт, функціональні підрозділи, її конкурентні переваги. Виконання завдань «Моделювання дій сторін щодо вступу нового клієнту до НСМЕП», «Моделювання схеми проходження міжнародного платежу в системі S.W.I.F.T.», «Визначення кредитних лімітів та результатів за операціями клієнтів»</p>			
Разом за змістовим модулем І – 10 год.						
Змістовий модуль ІІ. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи на етапі глобалізації фінансових відносин						
	Тема 4. Механізм організації діяльності банку та проведення банківських операцій	Вміти визначати порядок та організувати формування капітальної бази банку, здійснення депозитних, кредитних, інвестиційних, валютних	<p>Семінар-дискусія за питаннями:</p> <p>1. Сучасні послуги та операції банків.</p> <p>2. Дослідження механізму створення та реєстрації вітчизняних банків.</p>	4	-	<p>Основна: [1; 5]. Додаткова: [6; 8; 19]</p>

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
		операцій, операцій банку з платіжними картками; використувати дистанційне обслуговування для проведення банківських операцій	3. Взаємозв'язок структурних підрозділів банку з головними операціями. 4. Проблеми капіталізації вітчизняних банків. 5. Шляхи мінімізації кредитного ризику банку. Виконання завдань «Розроблення нових банківських продуктів», «Оцінка та показників ліквідності, фінансової стійкості та ефективності роботи банку», «Визначення найбільш прийняттого для банку варіанту збільшення об'єму кредитування за рахунок різних джерел»			
	Тема 5. Забезпечення стабільності вітчизняної банківської системи	Вміти ідентифікувати ризики банківської діяльності, здійснювати оцінку стабільності функціонування банку, розробляти стратегію та застосовувати методи антикризового управління банківською системою	Семинар-дискусія за питаннями: 1. Технологія оцінювання ризиків банківської діяльності. Механізм розрахунку системного ризику. 2. Практика управління банківськими ризиками на мікро- та макрорівнях. 3. Розробка стратегії антикризового управління для вітчизняних банків. 4. Захист інтересів клієнтів банків шляхом створення фонду гаранту-	4	-	Основна: [1; 3; 5]. Додаткова: [9 ;13]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
			вання вкладів та депозитів Виконання завдання «Аналіз показників стабільності банківської системи», «Розробка антикризової стратегії функціонування банку»			
	Тема 6. Тенденції функціонування банківських систем в умовах глобалізації	Вміти структурувати інтеграційні процеси в фінансовій сфері; визначати зміст та форми фінансової інтеграції на мікро-, макро- та мегарівні; визначати наслідки присутності іноземного капіталу на українському ринку банківських послуг	Семінар-дискусія за питаннями: 1. Практика функціонування міжбанківських об'єднань. 2. Переваги та недоліки банків з іноземним капіталом. 3. Особливості міжнародного співробітництва та встановлення кореспондентських відношень між банками. 4. Особливості роботи банків в умовах глобалізації – практичний аспект. Виконання завдання «Розрахунок економічних нормативів діяльності банку»	2	-	Основна: [2-5]. Додаткова: [7; 12; 19]
Разом за змістовим модулем II – 12 год.						
Разом за навчальною дисципліною – 20 год.						

*ПЗ – програмне забезпечення

3. ТИПОВИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №7:

Завдання: «Розроблення нових банківських продуктів»

Мета заняття: уміння узагальнити тенденції розвитку банківських операцій та

послуг; обґрунтування впровадження нових банківських продуктів; представлення презентації банківських продуктів.

Основні теоретичні відомості: Розвиток банківського бізнесу відбувається в умовах досить жорсткого протистояння між різними кредитними організаціями. Тому щоб досягти успіху в конкурентній боротьбі, банки використовують різні прийоми й методи. У цій боротьбі виграють, насамперед, ті кредитні установи, які намагаються диверсифікувати свою діяльність, включаючи розроблення та просування нових банківських продуктів.

Банківський продукт – це спосіб надання послуг клієнту банку; регламент взаємодії службовців банку із клієнтом у процесі надання послуги, тобто комплекс взаємопов'язаних організаційних, інформацій-них, фінансових та юридичних заходів, об'єднаних єдиною технологією обслуговування клієнта.

Новий банківський продукт – це результат банківської діяльності, який у вигляді нового товару надходить на банківський ринок для продажу клієнтам.

Хід роботи. Необхідно розробити та провести презентацію нового банківського продукту для новоствореного банку – депозиту для фізичних осіб (рітейл) та розробити заходи щодо його впровадження на ринку.

Ситуація. Необхідно уявити себе топ-менеджером новостворюваного банку. Для залучення коротко- та довгострокових ресурсів в умовах жорсткої конкуренції на ринку розробити нові депозитні продукти (2 – 5). До того ж аналітиками банку розраховано, що відсоткова ставка за строковими депозитами (на 12 місяців) на поточний період має становити 22 – 25 % річних у гривні та 9 – 12 % у доларах США. Зростання ставки більше від верхньої межі є економічно недоцільним через відсутність процентної маржі та отримання прибутку банком.

Середня ставка на депозити на ринку становить 23,7 % річних у гривні та 11 % у доларах США.

Бюджет на розроблення та впровадження нового депозиту, урахувавши просування продукту, – 300 000 грн. Термін впровадження – 1 місяць.

Для розроблення нових депозитних програм можна орієнтуватися на широке коло клієнтів або обрати відповідну цільову групу.

Можна розробити нові моделі депозитів, які будуть відповідати потребам клієнтів і банків у сучасній фінансовій ситуації, розробити гнучкі депозитні програми та схеми лояльності, мультивалютні депозити, гнучкі депозити, депозити в банківських металах та ін.

Очікуваний результат виконання завдання: у разі розроблення нового депозиту студент має надати інформацію про:

- назву нового депозиту або програми (наприклад депозит «Срібний стандарт»);
- рекламний слоган та декілька речень про переваги продукту для клієнта;
- відсоткову ставку;
- термін депозиту;
- період та базу нарахування відсотків;
- можливості дострокового зняття;
- період виплати відсотків;
- валюту депозиту;
- маркетинг-план із детальним переліком заходів щодо впровадження депозиту із

розподілом витрат у часі (наприклад: друк рекламних листівок – 2 000 грн; знімання рекламного ролика – 75 000 грн; ротація ролику в "прайм тайм" на телебаченні 2 рази на день, 15 днів – 120 000 грн; аренда лайтбоксу – 6 000 грн за 1 тиждень; заробітна платня співробітника за роздавання листівок – 20 грн/год (30 год) та інші заходи).

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Виконання кожного завдання для практичних занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань до практичних занять у межах тем змістових модулів наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за завданнями та змістовними модулями

Завдання для практичних занять	Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2										Сума балів
	ЗПЗ1	ЗПЗ2	ЗПЗ3	ЗПЗ4	ЗПЗ5	ЗПЗ6	ЗПЗ7	ЗПЗ8	ЗПЗ9	ЗПЗ10	ЗПЗ11	ЗПЗ12	ЗПЗ13	ЗПЗ14	ЗПЗ15	ЗПЗ16	ЗПЗ17	ЗПЗ18	ЗПЗ19	ЗПЗ20	
Максимальна кількість балів	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20

ЗПЗ – завдання для практичних занять.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності здобувача та іншої академічної документації.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

1. Банківська система України [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.
2. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Дзюблюка О. В.; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : Астон, 2012. – 357 с.
3. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізева О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.
4. Холодна Ю. Є. Банківська система : навч. посіб. / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 316 с.
5. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика : конспект лекцій / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.

5.2. Додаткова

6. Банківська система [Текст] : підручник / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра та ін. ; за ред. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 554 с.
7. Банківська система України: вектори посткризових трансформацій [Текст] : колект. наук. монографія / [К. В. Ануфрієва, О. І. Барановський, С. І. Брус та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Н. М. Шелудько ; НАН України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2013. – 171 с.
8. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання : монографія / О. І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 754 с.
9. Васюренко О. В. Банківський нагляд [Текст] : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 503 с.
10. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи [Текст] : монографія / Т. М. Болгар ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, Кременчуц. ін-т. – Кременчук : Вид-во Щербатих О. В. [вид.], 2013. – 367 с.

11. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. / Васюренко О. В. – К. : Знання, 2006. – 312 с.
12. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
13. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с.
14. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.
15. Левандівський О. Т. Банківські операції : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.
16. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи : монографія / О. В. Васюренко, О. М. Тридід, В. В. Качук та ін. – К. : УБС НБУ, 2010. – 294 с.
17. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія / за заг. ред. Стельмаха В. С. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
18. Орлюк О. П. Банківська система України правові засади організації / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 239 с.
19. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал : монографія / Г. О. Панасенко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 318 с.
20. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.
21. Савченко Т. Г. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці [Текст] : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. – 368 с.

5.3. Ресурси Інтернет

22. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, схвалена постановою Правління НБУ від 02.06.2009 р. № 315, із змінами, внесеними 30.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.
23. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
25. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
26. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.40 &nobreak=1>.

27. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

28. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р., із змінами, внесеними 15.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.